Publicatieblad
van de Europese Unie

NL
C-serie

C/2025/774

11.2.2025

Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité

Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad: Restore – Regionale noodsteun voor wederopbouw tot wijziging van Verordening (EU) 2021/1058 en Verordening (EU) 2021/1057

(COM(2024) 496 final — 2024/0275 (COD))

(C/2025/774)

Algemeen rapporteur: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Raadpleging	Raad van de Europese Unie, 14.11.2024 Europees Parlement, 25.10.2024
Rechtsgrond	Artikel 164, artikel 175, lid 3, artikel 178 en artikel 304 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie
Bevoegde afdeling	Economische en Monetaire Unie, Economische en Sociale Samenhang
Goedkeuring door de voltallige vergadering	4.12.2024
Zitting nr.	592
Stemuitslag (voor/tegen/onthoudingen)	138/0/0

1. Conclusies en aanbevelingen

1.1. Het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) betuigt zijn diepe solidariteit en steun aan de mensen die zwaar zijn getroffen door de recente natuurrampen in Midden-, Oost- en Zuid-Europa. Wanneer een klimaatramp een regio van de EU treft, staat Europa sterker als het de gelederen sluit en één front vormt.

1.2. De gevolgen van de klimaatverandering en de hulpbronnenschaarste zijn helaas nu al voelbaar. De EU moet zich daarom aanpassen aan een nieuwe realiteit. Hoewel zij zich terecht inzet om te voorkomen dat de situatie verslechtert, is zij niet voorbereid op onvoorziene klimaatcrises, energiecrises en natuurrampen.

1.3. De klimaatcrisis is een grensoverschrijdend structureel probleem. Dat betekent dat er een structurele verandering nodig is in de manier waarop onze economie werkt en dat regeringen absoluut structurele oplossingen moeten zoeken in plaats van enkel aan symptoombestrijding te doen.

1.4. Volgens het EESC zijn er onmiddellijke, eenvoudige en doeltreffende maatregelen nodig om de sociale, territoriale en economische gevolgen van deze natuurrampen te verzachten. De regio's in de EU zullen grootschalige herstelwerkzaamheden moeten uitvoeren om de gevolgen van deze rampen te boven te komen.

1.5. Het EESC is ingenomen met de flexibiliteit die de Commissie voorstelt bij de ondersteuning van de getroffen landen, aangezien natuurrampen ernstige en blijvende gevolgen hebben voor het sociale en economische weefsel van de EU-regio's.

1.6. Het EESC is voorstander van het cohesiebeleid als EU-investeringsinstrument voor de lange termijn, en is zich ervan bewust dat extreme natuurrampen de ontwikkeling op de lange termijn kunnen schaden.

1.7. Het EESC benadrukt dat het credo dat "mensen en regio's niet aan hun lot mogen worden overgelaten" niets aan kracht en waarde heeft ingeboet als grondbeginsel van het cohesiebeleid en dat de partners uit het maatschappelijk middenveld bereid zijn om zich daarvoor via een solide investeringsbeleid van de EU te blijven inzetten.

1.8. In zijn recente resolutie met als titel "Mensen mogen niet aan hun lot worden overgelaten! Een inclusief en participatief cohesiebeleid ter ondersteuning van de sociale, economische en territoriale samenhang" ([1]) wijst het EESC er duidelijk op dat het cohesiebeleid het belangrijkste langetermijninvesteringsbeleid van de EU is om regionale, economische en territoriale ongelijkheden terug te dringen.

1.9. Het EESC is van mening dat de EU behoefte heeft aan een nieuw, stabiel en solide financieringsmechanisme dat flexibel is en kan inspelen op nieuwe en opkomende crises in de komende jaren en decennia. Het is van essentieel belang dat de werking van dit mechanisme, dat meer gericht is op snelle en dringende reacties, strookt met het overkoepelende klimaat-, milieu- en energiebeleid van de EU, dat op lange termijn de afhankelijkheid van noodmaatregelen zal verminderen en mens en natuur zal beschermen.

1.10. Het EESC dringt er bij de Europese Commissie op aan nauw met de lidstaten, lokale overheden en maatschappelijke organisaties samen te werken teneinde zo doeltreffend en spoedig mogelijk gebruik te maken van de mogelijkheden voor de ondersteuning van de getroffen regio's. Maatschappelijke organisaties, werknemers, kmo's en ngo's hebben ernstige schade geleden als gevolg van de natuurrampen en er moet een aanzienlijk bedrag aan middelen worden uitgetrokken om hen te helpen deze schade te boven te komen.

1.11. Het EESC roept de Raad en het Europees Parlement op om de verordening zonder dralen goed te keuren, zodat deze zo snel mogelijk in werking kan treden. De omvang van de crisis vereist een collectieve en beter gecoördineerde reactie, zeker nu de winter voor de deur staat.

2. **Algemene opmerkingen**

2.1. *Achtergrond en inhoud van het voorstel*

2.1.1. De Europese Commissie heeft het voorstel voor regionale noodhulp voor wederopbouw (Restore) tot wijziging van de EFRO-verordening (2021/1058) en de ESF+-verordening (2021/1057) ingediend naar aanleiding van de overstromingen in Midden- en Oost-Europa en de door storm Boris in Portugal veroorzaakte branden in september 2021, die aanzienlijke inspanningen op het vlak van wederopbouw en onmiddellijke steun aan de getroffenen noodzakelijk maakten.

2.1.2. Het voorstel van de Commissie is bedoeld om geld vrij te maken en de financiële lasten te verlichten voor lidstaten die door natuurrampen worden getroffen. De nieuwe specifieke prioriteiten van het EFRO en het ESF+ kunnen tot 100 % met EU-middelen worden gefinancierd. Bovendien kan een aanvullende voorfinanciering van 30 % worden gebruikt. Het voorstel voorziet ook in de mogelijkheid om EFRO- en ESF+-middelen te herprogrammeren tot een bedrag dat gelijk is aan 10 % van de totale toewijzingen van het EFRO, het ESF+ en het Cohesiefonds samen.

2.1.3. Extra flexibiliteit is toegestaan wanneer zich grote nationale of regionale natuurrampen voordoen, als deze onder de definitie van de verordening betreffende het Solidariteitsfonds van de EU (SFEU) vallen of als ze als zodanig worden erkend door de bevoegde autoriteiten van de lidstaten, zelfs als ze onder de drempels van de SFEU-verordening liggen. Projecten die voltooid of volledig uitgevoerd zijn, komen ook met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2024 in aanmerking.

2.1.4. Met name zal bij Verordening (EU) 2021/1058 betreffende het EFRO een nieuwe specifieke doelstelling worden opgenomen in het kader van beleidsdoelstelling 2 (een groener en koolstofarm Europa), terwijl de reikwijdte van de steun ongewijzigd blijft en niet wordt afgeweken van de huidige regels inzake thematische concentratie. Daarnaast stelt de Commissie in Verordening (EU) 2021/1057 betreffende het ESF+ een aantal tijdelijke afwijkingen en flexibiliteit voor waarmee wordt gegarandeerd dat de steun de burgers bereikt met zo weinig mogelijk bureaucratische procedures, zonder een specifieke prioriteit te moeten invoeren.

([1]) Resolutie van het Europees Economisch en Sociaal Comité — *Mensen mogen niet aan hun lot worden overgelaten! — Een inclusief en participatief cohesiebeleid ter ondersteuning van de sociale, economische en territoriale samenhang*; PB C, C/2024/6016, 23.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6016/oj.

2.1.5. Het voorstel voorziet in regelingen voor werktijdverkorting en materiële bijstand die mogelijk is zonder begeleidende maatregelen en die burgers rechtstreekse steun biedt. Voor gezondheidszorg geldt een dekking tot 18 maanden vanaf de datum van de ramp, terwijl voor materiële bijstand een dekking tot zes maanden geldt, waardoor sneller op noodsituaties kan worden gereageerd. Programmawijzigingen kunnen tot vier maanden na de natuurramp of de inwerkingtreding van de verordening betreffende regionale noodhulp voor wederopbouw worden ingediend.

2.1.6. De voorgestelde verordening voorziet niet in steun uit het Cohesiefonds voor de nieuwe specifieke doelstelling, aangezien het toepassingsgebied daarvan krachtens het Verdrag beperkt is tot de sectoren vervoer en milieu. De lidstaten kunnen echter middelen van het Cohesiefonds naar het EFRO overdragen binnen de grenzen die in de verordening gemeenschappelijke bepalingen zijn vastgesteld (in totaal maximaal 20 % van de oorspronkelijke toewijzing).

2.1.7. Het voorstel wijzigt de jaarlijkse maxima van het MFK voor vastleggingen en betalingen niet, maar blijft binnen de grenzen van het huidige MFK en is begrotingsneutraal. De voorfinanciering van 30 % en het verhoogde aandeel van de EU-financiering tot 100 % kunnen leiden tot een vervroegde toewijzing van betalingskredieten in 2025 en 2026, waarbij de overige betalingen op een latere datum worden verricht aangezien het algemene financiële kader ongewijzigd blijft. Voor 2025 heeft de Commissie voorgesteld de extra behoeften te dekken door middel van een nota van wijzigingen bij de begroting voor 2025. Om dubbele financiering te voorkomen, moeten de kosten die door andere nationale of Europese instrumenten of door verzekeringsmaatschappijen worden gedekt, van de betalingsverzoeken worden afgetrokken.

2.2. *Algemene opmerkingen*

2.2.1. Het EESC betuigt zijn solidariteit met lidstaten die getroffen zijn door natuurrampen en erkent dat de gevolgen van een crisis, zoals een natuurramp, een aanzienlijke impact kunnen hebben op de ontwikkeling van een regio.

2.2.2. De recente natuurrampen in Midden-, Oost- en Zuid-Europa, maar ook in de stad Valencia, hebben verwoestende gevolgen gehad voor de bevolking van deze regio's. In veel steden en dorpen zijn grote herstelwerkzaamheden nodig om de beschadigde infrastructuur en voorzieningen te herstellen.

2.2.3. Er moeten onmiddellijk doeltreffende maatregelen worden genomen om de lokale, regionale en nationale begrotingen te ontlasten en te vermijden dat deze rampen de territoriale ongelijkheid nog vergroten.

2.2.4. Bij verschillende gelegenheden is het cohesiebeleid ingezet om de meest urgente gevolgen van een crisis op te vangen. Het werd bijvoorbeeld aangesproken vanaf de eerste dag van de crisis die door de pandemie werd veroorzaakt. Het cohesiebeleid was ook een belangrijk instrument toen de oorlog in Oekraïne uitbrak: het hielp grensregio's en vluchtelingen door middel van de CARE-verordening. Het werd ook ingezet toen de elektriciteitsrekeningen de pan uit rezen en het hielp kmo's om het hoofd boven water te houden.

2.2.5. Het EESC wijst er echter op dat het risico bestaat dat het cohesiebeleid verwordt tot een instrument voor crisisbeheer, ten koste van de langetermijndoelstellingen. Het is voor de Europese regio's van cruciaal belang om het juiste evenwicht te vinden tussen flexibiliteit en het waarborgen van het strategische langetermijnkarakter van het cohesiebeleid.

2.2.6. In zijn recente resolutie met als titel "Mensen mogen niet aan hun lot worden overgelaten! Een inclusief en participatief cohesiebeleid ter ondersteuning van de sociale, economische en territoriale samenhang", heeft het EESC duidelijk gemaakt dat het gekant is tegen elke poging om het cohesiebeleid te herleiden tot een instrument om op noodsituaties te reageren.

2.2.7. De EU heeft een nieuw financieringsmechanisme nodig waarmee de lidstaten in noodsituaties zoals hierboven beschreven onmiddellijke en substantiële steun kan worden verleend. Het EESC heeft daarom al voorgesteld om een nieuw klimaataanpassingsfonds in het leven te roepen. De desbetreffende middelen zouden uit bestaande EU-fondsen — met name het Cohesiefonds en de herstel- en veerkrachtfaciliteit — moeten worden overgeheveld, maar via dit nieuwe fonds efficiënt en coherent moeten worden beheerd.

2.2.8. Het EESC is van mening dat ngo's en de sociale partners een cruciale rol toekomt als uitvoerders van programma's én als waardevolle partners bij het toezicht op de uitvoering ervan, en is bereid verdere discussies over een dergelijke participatie van maatschappelijke organisaties te faciliteren.

2.2.9. Het EESC dringt er bij de Commissie op aan te erkennen dat het voor lokale overheden en maatschappelijke organisaties die actief zijn in plaatselijke gemeenschappen geen sinecure is om de uitdagingen die uit deze natuurrampen voortvloeien het hoofd te bieden. In dit verband pleit het EESC voor een minimum aan steun, binnen het kader van de relevante prioriteiten, voor lokale overheden, sociale partners en maatschappelijke organisaties, om ervoor te zorgen dat deze begunstigden een passend deel van de middelen ontvangen, aangezien zij actief meewerken aan het herstel van de schade, naar het voorbeeld van het FAST CARE-voorstel.

2.3. *Specifieke opmerkingen*

2.3.1. Het EESC vindt dat de voorgestelde flexibiliteit ook moet gelden voor natuurrampen vanaf de tweede helft van 2023, in plaats van vanaf 1 januari 2024. De overstromingen die Griekenland in september en Slovenië in augustus 2023 hebben getroffen, hebben enorm veel schade aangericht. De herstelwerkzaamheden zijn complex en zullen nog jaren duren. In sommige gevallen kunnen ze zelfs pas van start gaan als de nodige studies zijn afgerond. Veel van deze uitgaven zullen worden uitgesteld. Daarom is een gelijke behandeling van de lidstaten die al zijn getroffen van cruciaal belang.

2.3.2. De voorgestelde maatregelen zouden wel eens verder kunnen gaan dan de door de voorzitter van de Europese Commissie aangekondigde gerichte steun. Ze illustreren eens te meer hoe het cohesiebeleid wordt gebruikt om de gevolgen van crises op te vangen, ver voorbij de doelstelling van het VWEU.

2.3.3. Met het oog op de discussies over het volgende MFK moet erop worden toegezien dat de inspanningen om op crises te reageren en risico's te beheren en te voorkomen, elkaar daadwerkelijk aanvullen, doeltreffend zijn en verder worden vereenvoudigd.

2.3.4. Het EESC staat sceptisch tegenover het feit dat het voorstel de jaarlijkse maxima van het MFK voor vastleggingen en betalingen niet wijzigt, maar binnen de grenzen van het huidige MFK blijft en begrotingsneutraal is.

2.3.5. Het EESC is bezorgd dat de praktijk om tot 100 % EU-middelen toe te kennen de norm wordt in het cohesiebeleid. De Europese Commissie moet andere, stabielere oplossingen vinden om de gevolgen van de klimaatcrisis in de nieuwe programmeringsperiode aan te pakken.

2.3.6. Het EESC is er voorstander van om naast herstelmaatregelen ook preventieve maatregelen te financieren door artikel 1, lid 1, onder a) van het voorstel uit te breiden, en wijst erop dat voorzorgsmaatregelen latere herstelkosten kunnen voorkomen. Het EESC vraagt ook meer duidelijkheid over de wijze waarop de nieuwe prioriteiten bijdragen aan de klimaatdoelstellingen, aangezien de herverdeling van middelen de naleving van reeds in de huidige programmeringsperiode (2021-2027) aangegane verbintenissen in het gedrang kan brengen.

2.3.7. Het EESC steunt de regelingen voor werktijdverkorting en de materiële bijstand die mogelijk is zonder begeleidende maatregelen, zodat de burgers rechtstreeks kunnen worden geholpen. Het zou echter meer informatie willen over de te volgen procedure en over de manier waarop deze in de praktijk voor de lidstaten zal uitpakken. Het wil ook meer details over de precieze mechanismen die in werking moeten worden gesteld om de middelen vrij te maken en over de rol van de Europese Commissie bij de kostenbeheersing.

2.3.8. Er moet een definitie van natuurrampen komen, zodat alle lidstaten hun aanvragen daarop kunnen afstemmen. Het is belangrijk om een duidelijk beeld te hebben van de context en van welke maatregelen wel of niet in aanmerking komen.

2.3.9. Het EESC dringt aan op specifieke maatregelen om maatschappelijke organisaties die zwaar door rampen zijn getroffen, te helpen en om het maatschappelijk middenveld een actieve rol te laten spelen in het proces van wederopbouw en herstel.

Brussel, 4 december 2024.

De voorzitter
van het Europees Economisch en Sociaal Comité
Oliver RÖPKE